

I A Cz 2139/13

POSTANOWIENIE

Dnia 30 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Jan Futro (spr.)

po rozpoznaniu dnia 30 grudnia 2013 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) S.A. z siedzibą w P.

przeciwko M. P.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 5 listopada 2013 r.

sygn. akt XII C 816/12

oddala zażalenie.

Jan Futro

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy oddalił wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych.

W uzasadnieniu wskazał, że powód nie wykazał, iż nie ma dostatecznych środków na uiszczenie kosztów sądowych gdyż jego działalność przynosi straty. Zeznania natomiast za lata 2011 i 2012 wskazują, że dochody powoda były wyższe niż koszty ich uzyskania. Powód jest znanym na rynku (...) deweloperem, prowadzi inwestycje i nadal sprzedaje mieszkania.

Na postanowienie to zażalenie złożył powód wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia w całości i zwolnienie powoda od kosztów sądowych, w szczególności od obowiązku uiszczenia opłaty od apelacji z dnia 5 września 2013 r. oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, że w chwili obecnej powód ma zadłużenie w łącznej wysokości ok. 80 milionów złotych, w tym ponad 51 milionów w obligacjach i 28 milionów w kredytach.

Odmowa zwolnienia od kosztów sądowych zamyka powodowi drogę do sądu gwarantowaną przez art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Powołał się na wyrok Trybunału Praw Człowieka z dnia 10 stycznia 2006 r. w sprawie (...) przeciwko Polsce, w którym Trybunał uznał, iż sąd nie może odmówić przyznania prawa pomocy powołując się wyłącznie na obowiązek przedsiębiorcy zabezpieczenia środków finansowych na ewentualne postępowanie sądowe. W każdym przypadku konieczne jest wyważenie interesów państwa w pobieraniu opłat sądowych z interesami osoby prowadzącej działalność gospodarczą w dochodzeniu roszczeń. Trybunał orzekł, że argumenty podnoszone przez sąd, iż spółka powinna była mieć odłożone środki finansowe na ewentualne postępowanie sądowe lub też mogła uzyskać kredyt, nie

są dla niego przekonywujące w szczególności, jeśli porównywać to z wagą zabezpieczenia spółce skutecznego dostępu do sądu.

Żądanie niezwykle wysokiej kwoty wpisu sądowego i niezwolnienie powoda od kosztów sądowych niewątpliwie doprowadzi w konsekwencji do nierozpatrzenia apelacji powoda przez sąd. Powód podał, że jest zobowiązany do uiszczania zobowiązań pracowniczych w wysokości 200 000 zł miesięcznie oraz musi co miesiąc uiszczać na rzecz banku (...) kwotę 250 000 zł z tytułu odsetek od zaciągniętych kredytów.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie jest niezasadne.

Zgodnie z art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jt. Dz. U. z 2010 r. nr 90 poz.594 ze zm.) sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

Zauważyć należy, że jedynym kryterium przewidzianym w tym przepisie jest brak środków na zapłacenie opłaty. Przepis ten w przeciwieństwie do art. 102 ust.1 tej ustawy nie przyznaje innym kosztom pierwszeństwa przed kosztami sądowymi.

Ustawodawca obciążył osoby prawne ubiegające się o zwolnienie od kosztów sądowych obowiązkiem wykazania braku stosownych środków na koszty postępowania już w fazie złożenia pisma. Wyjątkowość zastosowania instytucji zwolnienia od kosztów sądowych powoduje, że swoją sytuację finansową strona obowiązana jest przedstawić ze szczególną starannością. Sąd przed rozstrzygnięciem wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych winien zbadać jej sytuację materialną, ale czyni to w oparciu o przedłożone dokumenty oraz złożone oświadczenia i w wyniku dokonanych ustaleń stwierdza, czy przedstawiony przez stronę materiał jest wystarczający do uwzględnienia jej wniosku.

W związku z odwołaniem się przez żalącego do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazać należy, że w tymże orzeczeniu (przyjętym zresztą niejednomyślnie, bo z trzema głosami sprzeciwu) Trybunał wskazał, iż wymóg uiszczenia opłat dla sądów cywilnych w związku z powództwami lub apelacjami, nie może zostać uznany za ograniczenie prawa dostępu do sądu, który jest niezgodny per se z art. 6 ust. 1 Konwencji. Podobny pogląd Trybunał Praw Człowieka wyrażał w innych sprawach m.in. w sprawie K. v. (...) Europejski Trybunał w decyzji z dnia 9 września 1998 r. 31206/96 (LEX nr 41077) stwierdził, że prawo dostępu do sądu, chronione przez art. 6 ust. 1 Konwencji, może być przedmiotem ograniczenia w formie regulacji przez Państwo, które w tym zakresie posiada pewien margines uznaniowości. Także w wyroku Trybunału z 26 lipca 2005 r. wydanym w sprawie Podbielski i PPU "Polpure" v. Polska nr 39199/98 (LEX nr 154903) wskazano, że wymóg wnoszenia opłat sądowych w sądach cywilnych w związku z powództwami lub odwołaniami przedstawianymi do rozstrzygnięcia nie może być uznany, jako ograniczenie prawa dostępu do sądu, które jest sprzeczne per se z art. 6 ust. 1 Konwencji.

Nigdy też Trybunał nie kwestionował reguł, według których sąd ustala sposób obliczania wysokości opłat sądowych w Polsce, a które oparte są na zasadzie, że generalnie, opłata sądowa powinna wynosić 5 % wartości roszczenia.

Ze złożonego dokumentu PIT-8, wynika, że powód uzyskał przychód w wysokości ok. 56 540 000 zł. Należy zauważyć, że opłata sądowa wymagana na obecnym etapie stanowi zaledwie 0,2 % tego przychodu. Odnotowane w 2012 r. przychody ze sprzedaży przekroczyły o ponad 4,5 mln. zł koszty sprzedaży. Nie można też nie zauważyć, że na wyniki działalności operacyjnej istotne znaczenie mają koszty ogólne zarządu przekraczające 5 mln. zł. Na dzień 31 grudnia 2012 r. powód dysponował także aktywami finansowymi (środkami pieniężnymi) w wysokości przewyższającej wymaganą opłatę od apelacji. Nadto z obrotów na wykazanych przez powoda rachunkach nie wynikają płatności wskazywane w zażaleniu. Może to oznaczać jedynie, że powód albo nie ponosi wydatków, które wskazuje albo dysponuje innymi rachunkiem (rachunkami), którego nie ujawnił.

W tej sytuacji nie można przyjąć, że powód wykazał, iż nie jest w stanie uiścić wymaganej na obecnym etapie opłaty sądowej.

Niezależnie od powyższego zauważyć można, że zgodnie z utrwaloną w judykaturze i piśmiennictwie wykładnią zwolnienie od kosztów sądowych, stanowi w istocie również formę kredytu udzielonego ze Skarbu Państwa, poprzez rezygnację z należnych opłat sądowych w chwili wytoczenia procesu i wykładanie ze środków budżetowych wydatków w jego toku. Jest to przy tym kredyt udzielony na zasadach całkowicie odmiennych od tych, jakie stosowane są przy finansowaniu przedsiębiorstw przez banki. Reguły tego kredytowania stanowią elementy polityki gospodarczej Państwa i mają - zwłaszcza w obecnym okresie - szczególnie istotne znaczenie. Udzielenie swoistego kredytu przez Sąd, dlatego że jest on korzystniejszy dla przedsiębiorcy niż dostępny mu kredyt bankowy - a dostępności tej powód nie kwestionuje - oznaczałoby w tej sytuacji dowolne ingerowanie w reguły rynkowe.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w postanowieniu.

Orzekanie o kosztach postępowania zażaleniowego było zbędne skoro powód nie poniósł w nim żadnych kosztów.

Jan Futro